

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри іноземної
філології, українознавства та
соціально-правових дисциплін
Протокол № 1 від 01.09.2022 р.
Завідувач кафедри

_____ С. А. Остапенко

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА ТА ОСНОВИ ТЕОРІЇ МОВНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ»

Кількість кредитів ECTS 6

Розробники:

Ревуцька С. К., к.філ.н.

Зінченко В. М., к.п.н.

2022 – 2023 навчальний рік

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова / вибіркова дисципліна	Обов'язкова для ЗВО спеціальності 035 «Філологія»
Семестр	осінній, весняний
Кількість кредитів	4/2
Загальна кількість годин	120/60
Кількість змістових модулів	4
Лекцій, годин	28/14
Практичні / семінарські, годин	14/10
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	78/36
Тижневих годин для денної форми навчання	
аудиторних	3/1,5
самостійної роботи студента	5,7/2,25
Вид контролю	залік / екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування лінгво-теоретичної основи: загальних відомостей про мову та мовознавство як науку, природу й сутність мови, її походження, закономірності розвитку та функціонування на різних історичних етапах; формування у студентів сучасних паралінгвістичних знань про структуру, закономірності та найбільш важливі аспекти мовної, у тому числі і міжкультурної комунікації.

Завдання: дисципліни полягає в теоретичній і практичній підготовці здобувачів ВО у сфері мовознавства та теорії мовної комунікації; формуванні вмінь та навичок: про природу, сутність та будову мови, її походження і розвиток, фонетичної, граматичної, лексичної, фразеологічної та синтаксичної системи мови, про головні структурно-функціональні рівні мови, їх одиниці та відношення; використання та дотримання структури комунікативного акту, понятійного апарату теорії мовної комунікації та видів мовленнєвої діяльності; ідентифікації сімей мов світу, основних гіпотез походження мови та закономірностей розвитку мов; застосування принципів та рекомендацій щодо граматичної, лексичної, фразеологічної системи мови, синтаксису; аналізу мовних явищ; оцінювання комунікативної особистості; дослідження універсальних та етноспецифічних аспектів мовного спілкування; семантичних та прагматичних аспектів розмовної мови.

Предмет: мова як система; мовна, у тому числі і міжкультурна комунікації.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Вступ до мовознавства як лінгвістична дисципліна

- Тема 2. Природа, сутність та будова мови
- Тема 3. Походження і розвиток мови
- Тема 4. Класифікації мов світу
- Тема 5. Фонологічна система вивчення мови
- Тема 6. Фонетичні одиниці, засоби та процеси
- Тема 7. Лексика і фразеологія
- Тема 8. Граматична система мови. Синтаксис
- Тема 9. Предмет і завдання курсу. Суть спілкування
- Тема 10. Основні поняття теорії мовної комунікації
- Тема 11. Висловлювання у структурі комунікативного акту
- Тема 12. Код у структурі комунікативного акту
- Тема 13. Комунікативна особистість
- Тема 14. Категорія контакту

Опанування дисципліни дозволяє забезпечити:

1) формування:

інтегральної компетентності:

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі лінгвістики в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

загальних програмних компетентностей:

здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;

здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

здатність бути критичним і самокритичним;

здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями;

здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

уміння виявляти, ставити та вирішувати проблему;

здатність працювати в команді та автономно;

здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

здатність проведення досліджень на належному рівні.

фахових програмних компетентностей:

усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ;

здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні;

здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов, що вивчаються;

здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію;

здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації лінгвістичних фактів, інтерпретації тексту;

здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань;

здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення;

2) досягнення **програмних результатів навчання:**

вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями і нефахівцями державною та іноземними мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективною міжкультурної комунікації;

ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;

організувати процес свого навчання й самоосвіти;

розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства;

співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, причетними до різних політичних поглядів тощо.

використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності;

розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів;

знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності;

знати й розуміти систему мови, історію мов, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності;

характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію;

знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності;

аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють;

використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя;

збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання;

володіти системою сучасних лінгвокультурологічних знань, переважно про специфіку мовних картин світу і відповідних особливостей мовної поведінки носіїв іноземних мов, що вивчаються;

мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях в галузі філології;

3) набуття **результатів навчання** (згідно Дублінських дескрипторів):

– **знання:**

основних проблем і напрямів сучасного мовознавства;
сутності системно-структурного підходу до мови;
особливостей семіотичного аспекту мовознавства;
особливостей співвідношення мови і мислення;
сутності дихотомії «мова» і «мислення»;
критеріїв розрізнення фонетики і фонології, специфіку їх проблематики;
аспектів вивчення лексики: ономазіологію, семасіологію, етимологію;
основних понять та категорій граматики, особливостей їх вияву у мовах
різної будови;

основних рис історичного мовознавства;

типів класифікації мов світу;

найважливіших аспектів мовної, у тому числі і міжкультурної комунікації;
базових понять теорії мовної комунікації.

– **уміння/навички:**

розрізняти одиниці різних мовних рівнів у різних контекстних умовах;
давати правильні визначення лінгвістичних термінів, передбачених
програмою;

класифікувати мовні одиниці, застосовуючи різні методи лінгвістики;

розпізнавати різні типи мовних знаків;

аналізувати звуки мов світу в аспектах акустичному, артикуляційному та
функціональному;

характеризувати лексичні одиниці різних мов з боку семасіології та
ономазіології;

визначати особливості граматичної будови різних мов світу;

аналізувати комунікативні акти;

збагачувати власну мовну компетентність шляхом самоосвіти.

– **комунікація:**

ефективно встановлювати і підтримувати комунікацію в навчальних
ситуаціях, типових для майбутньої професійної діяльності, використовуючи
відповідні мовленнєві вміння та навички;

здатність ведення продуктивної ділової комунікації: перемовин, ділової
бесіди, дискусії, диспуту, публічного виступу, презентації, ділового листування,
інших видів письмової та електронної комунікації;

здатність застосовувати мовленнєві засоби для вираження власної думки;
адекватно формулювати власну думку у межах програмного матеріалу;

здатність оцінювати та передбачати ситуацію мовлення з метою успішного
ведення комунікації;

володіння вербальними і невербальними засобами комунікації, уміння
контролювати емоції у процесі ділової комунікації;

– **відповідальність і автономія:**

відповідальність за самостійне ведення комунікації;

здатність самостійно оцінювати коректність створених КА з точки зору
дотримання норм сучасної української літературної мови;

здатність самостійно здійснювати підвищення рівня знань в галузі комунікацій і ділового мовлення;

відповідальність за адекватність визначення важливих мовних та комунікаційних проблем у культурному розмаїтті професійних та академічних ситуацій;

застосовувати міжкультурне розуміння у процесі безпосереднього усного і писемного спілкування в академічному та професійному середовищі.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	усього	Кількість годин			
		денна форма			
		у тому числі			
	л	п	лаб	срс	
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1: Загальні питання мовознавства					
Тема 1. Вступ до мовознавства як лінгвістична дисципліна	7	2	1		4
Тема 2. Природа, сутність та будова мови	11	2	1		8
Тема 3. Походження і розвиток мови	15	2	1		12
Тема 4. Класифікації мов світу	15	2	1		12
Разом за змістовим модулем 1	48	8	4		36
Змістовий модуль 2: Системно-структурний характер мови					
Тема 5. Фонологічна система вивчення мови	14	4	2		8
Тема 6. Фонетичні одиниці, засоби та процеси	20	4	4		12
Тема 7. Лексика і фразеологія	20	6	2		12
Тема 8. Граматична система мови. Синтаксис	18	6	2		10
Разом за змістовим модулем 2	72	20	10		42
Усього модуль 1	120	28	14		78
Модуль 2					
Змістовий модуль 3: Основні поняття комунікації					
Тема 9. Предмет і завдання курсу теорії мовної комунікації. Суть спілкування	11	4	2		5
Тема 10. Основні поняття теорії мовної комунікації	9	2	2		5
Тема 11. Висловлювання у структурі комунікативного акту	8	2			6
Разом за змістовим модулем 3	28	8	4		16
Змістовий модуль 4: Етико-психологічні передумови процесу комунікації					
Тема 12. Код у структурі комунікативного акту	10	2	2		6
Тема 13. Комунікативна особистість	10	2			8
Тема 14. Категорія контакту	12	2	4		6
Разом за змістовим модулем 4	32	6	6		20
Усього модуль 2	60	14	10		36
Усього годин	180	42	24		114

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1		
1	Практичне заняття Мова як друга знакова система її функції та будова. Походження та розвиток мови.	4
2	Практичне заняття Фонологічна система вивчення мови.	2
3	Практичне заняття Фонетичні процеси в мові	4
4	Практичне заняття Лексика і фразеологія	2
5	Практичне заняття Граматична система мови. Синтаксис	2
Разом модуль 1		14
Модуль 2		
6	Практичне заняття Предмет і завдання курсу . Суть спілкування	2
7	Практичне заняття Основні поняття теорії мовної комунікації	2
8	Практичне заняття Код у структурі комунікативного акту	4
9	Практичне заняття Категорія контакту	2
Разом модуль 2		10
Всього		24

5. Розподіл балів, які отримують студенти

Вид контролю: залік, екзамен

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються впродовж семестру (100 балів).

У випадку проведення екзамену: впродовж семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю – екзамену (50 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру (очна форма навчання)

№ теми практичного заняття	Аудиторна робота					Позааудиторна робота	Сума балів
	Тестові завдання	Виконання практичних завдань теми	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Завдання для самостійного виконання	
Модуль 1							
Змістовий модуль 1							
Тема 1	2	4	2	8		4	20

Разом змістовий модуль 1	2	4	2	8	10	4	30
Змістовий модуль 2							
Тема 2		8	2	2			12
Тема 3		4	2	2		3	11
Тема 4		6	2	2		5	15
Тема 5	2	6	2	6		6	22
Разом змістовий модуль 2	2	24	8	12	10	14	70
Разом модуль I							100
Модуль 2							
Змістовий модуль 3							
Тема 6		3	1	3		1	8
Тема 7		3	1	3		1	8
Разом змістовий модуль 3		6	2	6	7	2	23
Змістовий модуль 4							
Тема 8		3	1	4		2	10
Тема 9		3	1	4		2	10
Разом змістовий модуль 4		6	2	8	7	4	27
Разом модуль 2							50

Оцінювання студентів протягом семестру (очна форма навчання)

осінній семестр

Поточне тестування та самостійна робота			Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання 1	100
30	50	20	

весняний семестр

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання 2	50	100
15	15	20		

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	
60-69	E	3, «задовільно»
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	